

2. PROJEKTBEKRIVELSE

2.1 Projektets baggrund og formål (10-20 linjer)

Baggrund

Mange nye sorter af spisekartofler udbydes på markedet fra forskellige repræsentanter. Samtidig ønsker afsætningsleddet at begrænse udvalget pga. genkendelighed og økonomi i "hyldemeterene". Det er derfor ekstra vigtigt, at der satses på de rigtige sorter med de bedste egenskaber. Desuden importeres mange spisekartofler, specielt bage- og salatkartofler. Afprøvningen med disse typer vil kunne være med til at øge selvforsyningen i Danmark. BJ-Agro har i flere år lavet sortsafprøvning med nye middeltidlige og sildige spisekartofler under helt ens forhold. For at fremme nytteværdien blev forsøget i 2020 udvidet med afprøvninger på henholdsvis Lammefjorden og Store Vildmosen, med tilhørende fremvisninger.

I de senere år er der kommet flere sorter med bedre resistens eller tolerance overfor alvorlige sygdomme som skimmel og brok, og ikke mindst Pallida-nematoder. Fordi en sort har en velegnet specifik resistens mod nævnte skadegørere, er det dog ikke altid ensbetydende med gode spise og kvalitetsegenskaber. Derfor er det vigtigt at screene sorterne for flere parametre, som det sker i BJ-Agros forsøg, så avlerne og aftagerne af kartoflerne har et mere sikkert grundlag at vælge ud fra.

Der er også stor forskel på om en sort er egnet til alm. Spise-, baby/salat- eller bagekartofler, og kun ved at følge sorterne en hel vækstsæson og under lagring kommer de sande egenskaber frem fra år til år. Det er derfor ekstra vigtigt at følge netop nye sorter med henblik på at sikre landmænd den bedste produktion og i sidste ende forbrugerne de bedste oplevelser.

Formål

Formålet er, at danske avlere skal kunne vælge de bedst egnede sorter og dermed sikre, en bæredygtig og konkurrencemæssig favorabel produktion af kvalitetsspisekartofler i Danmark. Desuden skal forsøget også være med til at udbrede kendskabet til dansk producerede kartofler og derigennem indirekte medvirke til en reduktion af klimabelastningen.

2.2 Projektets aktiviteter (2 - 3 sider)

De fleste sortsrepræsentanter afprøver deres egne sorter på forskellige lokaliteter i landet, under vidt forskellige forhold fra firma til firma. Dette projekt er en uvildig afprøvning, hvor læggematerialet er opformeret samme sted for at give den rigtige sammenligning. Forsøget sikrer ensartede dyrkningsbetingelser, ved at læggematerialet er opformeret og lagret under samme forhold, og at sortssammenligningen altid sker i samme mark. Dvs. de enkelte års resultater kan sammenlignes på tværs af årene. Forsøgsarealet har et varieret sygdomstryk, hvilket giver en god "screening" af de forskellige sorter med hensyn til bl.a. skurv og specielt rust. Afprøvningen på Lammefjorden og Vildmosen har til formål at sikre en tættere kontakt til avlerne og især at vise de forskellige sorters potentialer ifht. skindfinish og udseende på disse jordtyper

I 2020 er der opformeret 46 sorter, får at have materiale til forsøg i 2021. Kartoflerne vil blive dyrket på bedre jord for at vise deres "sande" potentiale, på henholdsvis Lammefjorden og Store Vildmosen. Selve sortsforsøget er et parcel-forsøg med 4 gentagelser. Hver parcel bliver målt og vejtes i de forskellige størrelsessorteringer. En repræsentativ del af prøven bliver kontrolleret for almindelig skurv, pulverskurv, sclerotier, og til sidst skåret for rust. En anden prøve bliver vinteropbevaret og skåret for rust igen i forår for at følge udviklingen af rust ved lagring hen over vinteren. Projektet har stor praktisk betydning da sorterne bliver "testet" godt og grundigt på grund af det store sygdomstryk i marken i Hovborg, og at deres potentiale kommer til udtryk på Lammefjorden og i Vildmosen. Sortsfremvisningerne på Lammefjorden og Store Vildmosen vil tiltrække mange spise-avlere som normalt ikke kommer til den store kartoffeldag i Arnborg. Vi har lige afholdt fremvisning på Lammefjorden med 50 deltagere, primært spise-avlere. I skrivende stund er fremvisningen på Vildmosen endnu ikke afholdt, men planlagt til d. 1. september.

Ud fra diverse registreringer vil det være muligt at bedømme de enkelte sorters stærke og svage sider holdt op mod hinanden på egenskaber som f.eks. udbyttene, sygdomsmotagelighed og kvalitetsegenskaber.

Dette kan også give fingerpeg om de enkelte sorters egnethed til forskellige dyrkningskoncepter og deraf afsætningsmuligheder. Ligesom eventuelt uegnede sorter, under de lokale forhold forsøgsstedet repræsenterer, kan sies fra, inden kartoffelavlere bruger mange penge på indkøb og opformering af læggekartofler. Endelig sikrer vores lokalitet med både TRV og Mop-Top virus, kombineret med, at vi selv opformerer læggematerialet året forinden, at alle sorter bliver bedømt under ensartede forudsætninger i forhold til rust (og i øvrigt andre styrker og svagheder).

I samarbejde med sortsrepræsentanter er det muligt i fremtiden at linke de mest lovende og robuste sorter med præsentation af egenskaber som skindfinish og form når de dyrkes på bedre jorde ex. Lammefjorden. De nye sorter som tages ind, skal til gengæld også have potentialer som repræsentanten tror på. Når en ny sort så kommer ind, forsøger vi at holde den inde i min. 3 år, for at se dens egenskaber, med mindre at firmaet allerede i 2. år (det første forsøgsår) ser, at den er uinteressant.

Årsvariationerne i forsøget er dog store, på knoldsætning, udseende, og ikke mindst på en egenskab som rust. Det er derfor vigtigt at fortsætte forsøgene over flere år, for at kunne sammenligne og konkludere omkring sorterens opførsel under ens forhold. Herved læres en del om sorterne som efterfølgende kan anvendes til at give råd til kartoffelavlere vedrørende dyrkning og evt. mulig afsætning. Afhængig af type vil de indgå som henholdsvis Bage-, skrælle- og salat/baby-kartofler. Baggrunden for at opdele forsøget, er den øgede efterspørgsel på små pæne kartofler fra forbrugeren og forarbejdningsbranchen (convenience-food).

Hvis Corona-situationen tillader det i 2021 vil vi også deltage i diverse lokale arrangementer, f.eks. hvor sorts-forsøget vises frem for interesserede forbrugere. Skoleklasser inviteres til at lære om kartofflens egenskaber og får f.eks. lov til at grave kartofler op i marken, hvilket er med til at øge interessen for kartofler blandt skolebørnene. Gennem projektet vil der komme en udbredelse af kendskab til kartofler, ved deltagelse i forskellige arrangementer i lokalområdet – foredrag på skoler, besøg af skoleklasser, udlevering af ”smagsprøver”, ligesom forsøgsmarken vil blive et vigtigt værktøj under ”Vejen Kartoffelfestival i Hovborg”, til forøgelse af forbrugernes kendskab til kartofler mv.

2.3 Projektets leverancer

Ud over den årlige afrapportering til fonden, vil resultaterne fra sorts-forsøget blive offentliggjort på en årligt arrangeret fremvisning af forsøgsmarken i henholdsvis Hovborg og på Lammefjorden og Vildmosen. Til disse årlige ”Kartoffeldage” vil alle jordbrugere være inviteret sammen med de enkelte sortsrepræsentanter i Danmark, samt folk fra forarbejdningsindustrien, forædlingsstationer, mv. Herudover annonceres i landbrugsblade og på Facebook. Flere virksomheder inden for kartoffelbranchen bruger desuden forsøgsmarken til fremvisning over for deres avlere, og endelig vil resultaterne kunne følges i Nordic Field Trial Systems og ses på BJ-Agro’s hjemmeside, ligesom sortsrepræsentanter desuden vil kunne modtage rapport om egne sorter.

Projektet vil have følgende leverancer

- Forsøget vil løbende blive opdateret i Nordic Field Trial Systems
- Åben adgang til forsøgsmark efter aftale (juni-oktober)
- Sortsfremvisning på lammefjorden (Primo august)
- Sortsfremvisning i Store Vildmosen (Primo august)
- Fremvisning af forsøgsmark i Hovborg (Primo september)
- Networking mellem industri, forædling, konsulenter og avlere.
- Afrapportering og offentliggørelse på Hjemmeside (ultimo november)
- Uddeling af rapport på Agromek, mfl.

2.4 Projektets forventede effekter på kort og mellemlangt sigt

Projektets mål er at finde de forskellige sorters svagheder for indre og ydre sygdomme, da forsøgsarealet har et stort sygdomstryk og på Lammefjorden og Store Vildmosen, vise avlerne sorterens sande potentiale under samme dyrkningsforhold.

Resultaterne fra projektet vil kunne bruges af de enkelte kartoffelavlere, som en anvisning for, hvad sorter kan præstere under denne type dyrkningsforhold. De fleste sorter vil være med i forsøget i flere år og de registrerede egenskaber de enkelte år, vil derfor gøre sortsegenskaberne mere sikre. På denne måde kan nogle ellers

udmærkede udenlandske sorter vise sig ikke at være interessante ved dyrkning under danske forhold, eller avlerne har mulighed for at være ekstra opmærksomme på de enkelte sorters svagheder.

Endelig bliver nogle dagligvarekæder påvirket direkte fra udlandet og køber fine færdigpakkede kartofler hjem derfra. Ved at kunne tage disse sorter ind i sammenligningen, har vi mulighed for hurtigt at vise hvad vi kan under danske forhold, og øge muligheden for at forbrugerne stadigvæk kan tilbydes dansk producerede fødevarer.

2.5 Projektets effekter på langt sigt

Sortsforsøget sikre en fortsat uvildig afprøvning af sorter som tilbydes på det danske marked, som sikrer landmandens fremtidige konkurrenceevne og produktion af danske spisekartofler. Ved at være åben for interesse-rede grupper (skoler og foreninger) søger vi at udbrede kendskab og interesse for dansk producerede kartofler hos forbrugerne og dermed sænke klimabelastningen.

2.6 Kvalitet og faglighed

Projektets grundlag

BJ Agro har igennem de sidst mange år gennemført sortsforsøg med spisekartofler og i langt de fleste år med støtte fra KAF. Sortsafprøvningen er en årligt tilbagevendende vurdering af sortsrepræsentanternes bedste bud på egnede spisesorter til det danske marked. Opformeringen af læggemateriale er sket i 2020, med efterfølgende optagning og lagring af de dyrkede læggekartofler under ens forhold. Der kommer stadig nye sorter og forbrugernes vaner ændrer sig, derfor er det vigtigt med en uvildig afprøvning som sikre fremtidens produktion af spisekartofler i Danmark. Projektet hviler derfor på et solidt grundlag.

Ressourcepersoners kompetence

BJ Agro har de sidste mange år lavet sortsforsøg og derigennem opbygget et stort erfaringsgrundlag for dyrkning af kartofler i forsøg, og ikke mindst i opgørelsen af kvaliteten af de høstede knolde.

Projektets organisering og styring

Projektet styres af Ole Munk Truelsen som har stået for vores forsøgsaktiviteter i mange år. Vores teknikere har desuden være med i anlæggelse af forsøg og opgørelse af kvalitet i flere år. Projektet følger vejret og udviklingen af kartoflernes vækst med hensyn til læggetidspunkt, ukrudts- og svampebekæmpelse, nedvisning, optagning og opgørelse af de forskellige kvalitetsparametre.